

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1942.

Första kammaren.

Nr 9.

Lördagen den 21 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 61, angående resekostnadsersättning till viss personal vid försvarsväsendet;

nr 62, angående rätt för vissa militära beställningshavare att tillgodoräkna tid för anställning i utländsk krigstjänst för placering i löneklass m. m.;

nr 63, angående särskild gottgörelse för utförande av viss minsvepning;

nr 64, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.;

nr 65, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 66, angående delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt för vissa lärarinnor vid dels kommunala flickskolor, dels ock Ateneums skolköksseminarium;

nr 67, angående rätt för f. d. folkskolinspektören, filosofie doktorn K. B. Kjellmark m. fl. till tjänstårsberäkning i pensionshänseende;

nr 69, med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända;

nr 70, angående anslag till anordningar för lastning och lossning av sockerbeter;

nr 71, med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 21 juni 1940 (nr 561) om tilläggsskatt å bensen, m. m.;

nr 72, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper; samt

nr 74, angående avskiljande från aktiv stat av vissa beställningshavare vid försvarsväsendet.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Att riksdagsman *Fredrik Ström* på grund av konvalescens efter sjukdom, luftvägsaffektion, är oförmögen till tjänstgöring fr. o. m. den 22 februari 1942 t. o. m. den 3 mars 1942 varder härmed på heder och samvete intygat.

Stockholm den 17 februari 1942.

A. Apéria,

leg. läkare.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 18, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande kapitalinvestering för budgetåret 1942/43 i statens allmänna fastighetsfond, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 19, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 44, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 4 § lagen den 17 juni 1938 (nr 287) om semester.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 53, angående ytterligare statsunderstöd till torrläggning av vattensjuk mark inom Breareds m. fl. socknar av Hallands län; och

nr 54, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 55, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m.

Föredrogs Kungl. Maj:ts proposition nr 60, med förslag till lag om dyrtidstillägg under första halvåret 1942 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m.

Propositionen hänvisades, såvitt angick författningsförslagen, till behandling av lagutskott samt i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den av herr *Karlsson, Gottfrid*, och herr *Albertsson* väckta motionen, nr 190, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av vissa postavgifter m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 191, av herr *Undén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av 8 kap. strafflagen, m. m.; och

nr 192, av herr *Magnusson, Theodor*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 47 § 4 mom. sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321).

Föredrogs den av herr *Nilsson, Bror*, och herr *Persson* väckta motionen, nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 38, med förslag till lag angående lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av ecklesiastisk jord, nr 39, med förslag till förordning angående grunder för lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av kronans jordbruksegendomar, och nr 40, med förslag till lag om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m.

Motionen hänvisades, i vad den avsåg propositionerna nr 38 och 40, till behandling av lagutskott samt i övrigt till jordbruksutskottet.

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 61—67, 69—72 och 74.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1942/43 under riksstatsens andra huvudtitel, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande kapitalinvestering för budgetåret 1942/43 i luftfartsfonden;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av vissa anslag för försvarsändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; samt

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av vissa haverikostnader;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m.; samt

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion om tryggande av handelsagenternas förhandlingsrätt enligt lagen om förenings- och förhandlingsrätt;

nr 4, i anledning av väckt motion angående ändrad lydelse av 6 § förordningen den 11 juni 1937 om moderskapspenning;

nr 5, i anledning av väckt motion angående ändringar i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;

nr 6, i anledning av väckt motion om utredning angående bildande av intressentsammanslutningar inom byggnadsplaneområden m. m.; samt

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag);

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett till S:t Sigfrids sjukhus i Växjö upplåtet område;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för O. Damberg m. fl. från viss betalningsskyldighet; samt

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för A. Viktorsson från betalningsskyldighet till kronan på grund av virkesköp; även som

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2, i anledning av väckt motion om upphävande av gällande transportförbud beträffande vissa tidningar.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.13 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 24 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 68, angående försäljning av ett kronan tillhörigt område i Östertälje socken av Stockholms län; och
nr 73, angående anslag till undersökning av rödklöverns befruktningsförhållanden.

Justerades protokollen för den 17 och den 18 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1942/43 under riksstatsens tredje huvudtitel, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande kapitalinvestering i statens affärsverksfonder för budgetåret 1942/43 i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser hov- och slottsstaterna;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln gjorda framställning om anslag till förberedande arbeten å torvmossar i enskild ägo;

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 till fortsatt utbyggnad av fjärralarmeringsnätet m. m.; samt

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 till förstärkning av åttonde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 61, angående resekostnadsersättning till viss personal vid försvarsväsendet;

nr 62, angående rätt för vissa militära beställningshavare att tillgodoräkna tid för anställning i utländsk krigstjänst för placering i löneklass m. m.; och

nr 63, angående särskild gottgörelse för utförande av viss minsvepning.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 64, angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 65, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 66, angående delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt för vissa lärarinnor vid dels kommunala flickskolor, dels ock Ateneums skolköksseminarium;

nr 67, angående rätt för f. d. folkskolinspektören, filosofie doktorn K. B. Kjellmark m. fl. till tjänstårsberäkning i pensionshänseende; samt

nr 69, med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteks-föreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 70, angående anslag till anordningar för lastning och lossning av sockerbeter.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 71, med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 21 juni 1940 (nr 561) om tilläggsskatt å bensen, m. m.; och

nr 72, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 74, angående avskiljande från aktiv stat av vissa beställningshavare vid försvarsväsendet.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 2 och 25—28, första lagutskottets utlåtanden nr 3 och 4, andra lagutskottets utlåtanden nr 3—7, jordbruksutskottets utlåtanden nr 2—5 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 68 och 73.

Avgåvos och bordlades nedannämnda motioner:

nr 194, av herr *Linderot*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m.; och

nr 195, av herr *Tamm* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av viss del av det s. k. Muddusområdet i Norrbottens län.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.09 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.

Onsdagen den 25 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Möller* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 42, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall;

nr 51, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.;

nr 56, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 924) med särskilda bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 57, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 925) med särskilda bestämmelser angående förmynderskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 58, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 8 november 1940 (nr 926) med särskilda bestämmelser angående bolag, föreningar, sparbanker, vissa andra inrättningar och samfälligheter samt stiftelser vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 59, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1940 (nr 473) om förbud i vissa fall mot beviljande av kvarstad eller skingringsförbud; och

nr 77, med förslag till förordning angående ändring av 1, 3 och 5 §§ förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 24 februari 1942.

Till justitiedepartementet hade den 24 februari 1942 från överståthållarämbetet inkommit fullmakt för förtroendemannen Ragnar Helgesson, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens första kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:
Hjalmar Nyman.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 68, angående försäljning av ett kronan tillhörigt område i Östertälje socken av Stockholms län; och

nr 73, angående anslag till undersökning av rödklöverns befruktningsförhållanden.

Ang. återtagande av en väckt motion.

Föredrogs herr *Linderots* motion, nr 194, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m.

Herr **Linderot**: Herr talman! Av formella skäl och på förekommen anledning ber jag att få återkalla min motion.

Denna anhållan bifölls, varefter motionen återtogs av motionären.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet den av herr *Tamm* m. fl. väckta motionen, nr 195, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av viss del av det s. k. Muddusområdet i Norrbottens län.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1942/43 under riksstatsens andra huvudtitel, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion.

Punkterna 1—10.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till nedre justitierevisionen.

Punkten 11.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i avseende å personalförteckningen för nedre justitierevisionen vidtaga de ändringar att däri uppfördes fjorton kontorsbiträden i lönegraden A 4 i stället för femton dylika biträden ävensom en kontorist i lönegraden A 9;

b) fastställa under punkten införd avlöningsstat för befattningshavare vid nedre justitierevisionen, att tillämpas tillvidare från och med budgetåret 1942/43;

c) till Högsta domstolen m. m.: Avlöningar till befattningshavare vid nedre justitierevisionen för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 648,500 kronor.

Herr **Siljeström**: Herr talman! Under denna punkt, som avser anslag till avlöningar till befattningshavare vid nedre justitierevisionen, har justitieministern ej ansett sig kunna biträda en framställning från nedre justitierevisionen om ett anslag till avlöning under ett halvt år av en extra revisionssekreterare. Justitieministern har visserligen funnit det önskvärt, att man kunde öka antalet extra föredragande, och han har likaledes funnit framställningen i och

Anslag till nedre justitierevisionen. (Forts.)

för sig skälig, men han har med hänsyn till, som det heter, »de allttjämt brydsamma statsfinansiella förhållandena» icke ansett sig kunna tillstyrka ett anvisande av dessa medel.

Jag hör för visso till dem, som anse, att man så mycket som möjligt skall taga hänsyn till sparsamheten och att man, även när det gäller små anslag, skall noggrant granska dem med hänsyn till behovsprincipen. Men i detta fall ifrågasätter jag, om inte denna sparsamhet kan leda till att man ganska snart får lov att anslå ett betydligt större belopp för det ändamål, som man velat vinna med detta lilla anslag å 5,600 kronor.

När för en del år sedan högsta domstolens arbetsbalans nådde upp till en betydande höjd, måste man tillgripa den ovanliga åtgärden att öka ledamotsantalet i högsta domstolen och i samband därmed även antalet föredragande. En dylik åtgärd är knappast i allmänhet att rekommendera och den står ej heller alltid till buds. När man efter några år återgick till det normala antalet ledamöter i högsta domstolen, hade balansen gått ned till, vad jag vill minnas, omkring 400 mål, ett antal ungefärligen tillräckligt som ett lämpligt arbetsmaterial. För att emellertid söka förhindra att balansen åter skulle stiga anslog riksdagen medel till avlönande av 4 extra revisionssekreterare. Tack vare denna åtgärd lyckades man under flera år hålla balansen nere på en lämplig nivå. Dock har under de sista åren balansen åter stigit. Trots detta vidtog man förra året av sparsamhetsskäl den åtgärden, att man minskade antalet extra föredragande från fyra till endast tre. Nu har som nämnts balansen å omkring 400 mål åter stigit, 1939 till 527, 1940 till 526 samt 1941 till 564 mål. Det oroande i denna utveckling accentueras särskilt därav, att antalet stora mål, d. v. s. sådana som ur föredragningssynpunkt äro besvärliga att komma till rätta med, ha ökat. De stora målen utgjorde 1939 icke fullt 40. 1940 hade de stigit till inemot 50 och äro nu 55. Det är just med hänsyn till dessa stora mål, som de extra revisionssekreterarna äro anställda. Det förhåller sig ju på det sättet, att dessa stora mål kräva en jämförelsevis längre förberedelsestid än de vanliga målen. För att kunna förkorta föredragningstiden i högsta domstolen måste det nedläggas ett avsevärt arbete på materialets sovring och koncentrerande, varjämte det som regel i dessa stora mål erfordras ett betydligt ökat arbete med hopsamling av litteratur och rättsfall.

Det bör för envar vara uppenbart, att det redan i vanliga fall är synnerligen beklagligt, att balansen på detta sätt ökas i högsta domstolen och därmed långsamheten i rättsskipningen därstädes. Men detta förhållande blir ännu mera beklagligt, då man nu står inför den stora processreformen, som redan nu kastar sin skugga framför sig. Jag vill säga ifrån, att när denna skall träda i tillämpning, går det helt enkelt inte för sig, att det föreligger en betydande balans i högsta domstolen.

Att nu göra någonting i detta avseende under innevarande år är tyvärr omöjligt, men jag har dock velat uttrycka en förhoppning, att herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet till nästa år skall kunna utan någon större svårighet finna något anslag under andra huvudtiteln, som med större skäl kan strykas än detta anslag till avlöning av ytterligare en extra revisionssekreterare.

Herr talman! Jag har intet yrkande.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 12—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19.

Lades till handlingarna.

Punkterna 20—25.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 26.

Lades till handlingarna.

Punkterna 27—48.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 49.

Lades till handlingarna.

Punkterna 50—56.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 57.

Lades till handlingarna.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande kapitalinvestering för budgetåret 1942/43 i luftfartsfonden;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av vissa anslag för försvarsändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; samt

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av vissa haverikostnader.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*Lagförslag
med vissa
bestämmelser
ang. kungö-
rande i
kyrka.*

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka.

Genom en den 30 januari 1942 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 26, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka.

Lagförslag med vissa bestämmelser ang. kungörande i kyrka. (Forts.)

Med förmälan, att utskottet vid sin granskning av det framlagda lagförslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma, hade utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt, att förevarande proposition, nr 26, måtte av riksdagen bifallas.

Herr Bondeson: Herr talman! Jag ber att få säga några ord om utskottets behandling av förevarande proposition, varvid utskottet utan någon som helst motivering endast yrkat bifall till propositionen.

Jag tillåter mig dock att i dag anföra några synpunkter, som av praktiska skäl icke måtte förbises, när slutförandet av kyrkokungörandet en gång kommer att äga rum.

Departementschefen säger beträffande kyrkokungörandet i sitt uttalande: »Med hänsyn till att uppläsandet av kungörelser från predikstolen måste anses vara en i hög grad föråldrad form för publicering, synes det vara att förorda att i avbidan på utredningens slutförande provisoriska åtgärder vidtagas, genom vilka denna kungörelseform redan nu avskaffas och ersättes med ett lämpligare förfarande. Såsom en övergångsform bör kunna föreskrivas, att uppläsning från predikstolen icke skall ske, utan att i stället en förteckning över förekommande kungörelser anslås i vapenhuset eller på annan lämplig plats i eller invid kyrkan. Förteckningen bör uppsättas före gudstjänstens början», o. s. v.

På annat ställe säger departementschefen: »Praktiska skäl tala för att, såsom även riksdagen torde ha förutsatt, bestyret med kungörelsernas uppsättande, liksom med deras nedtagande efter viss tids förlopp, anförtros åt någon tjänsteman eller ett kommunalt organ.»

Första lagutskottet, som behandlat propositionen med förslag till lag med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka, har utan någon erinran föreslagit, att propositionen måtte av riksdagen bifallas.

Häremot är ingenting att säga, men jag anser, att utskottet ej bort glömma bort vad kyrkomötet yttrat, nämligen: »Med hänsyn till den tid, som det kommer att taga för prästen att å förteckningen sammanföra rubrikerna till de från olika håll inkomna kungörelserna synes även en viss tidpunkt böra utsättas, före vilken en kungörelse bör vara pastorsämbetet tillhanda, för att den skall kunna anslås nästa söndag.»

Om det nu är meningen att pastorn skall »sammanföra» de olika rubrikerna i författningarna om kungörelserna, så vill jag dock ställa den frågan om ej »sammanföringen» kunde ske av tjänsteman vid kungl. boktryckeriet i Stockholm, då det gäller rubrikerna för författningarna, och av någon tjänsteman vid länsstyrelserna i respektive län, då det gäller länskungörelserna.

Det kan ock ställas under omprövning huruvida icke, såsom departementschefen sagt och som jag tidigare åberopat, praktiska skäl tala för att uppsättandet och nedtagandet av kungörelserna anförtros åt någon tjänsteman eller något kommunalt organ.

Vore det ej lämpligt att detta arbete påføres en förut legaliserad kommunal tjänsteman, t. ex. på landet fjärdingsmannen?

Jag vill, herr talman, ej annat än yrka bifall till utskottets förslag, men jag vill, såsom jag tidigare anfört, av praktiska skäl vid utredningens om kyrkokungörandet slutförande ha framfört några synpunkter, som enligt min och många mening, ej minst prästers, äro värda ett beaktande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion om tryggande av handelsagenternas förhandlingsrätt enligt lagen om förenings- och förhandlingsrätt, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om ändrade bestämmelser ang. moderskapspenning. Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion angående ändrad lydelse av 6 § förordningen den 11 juni 1937 om moderskapspenning.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 17, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Sundvik* hemställt, att 6 § andra stycket förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning måtte erhålla den ändrade lydelse, som i motionen angivits.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet lämnat en redogörelse för tillkomsten och innebörden av gällande bestämmelser angående moderskapspenning, varefter utskottet anfört:

»Såsom framgår av den av utskottet ovan lämnade redogörelsen gällde enligt 6 § förordningen om moderskapspenning i dess ursprungliga lydelse, att förskott å moderskapspenning kunde utbetalas, därest kvinnan gjorde sannolikt att havandeskapet voro längre framskridet än i *sjunde* månaden. Genom förordning den 31 augusti 1940, som trädde i kraft den 1 oktober samma år, vidtogs den ändringen i paragrafen, att som villkor för förskott föreskrevs att kvinnan gjorde sannolikt att havandeskapet vore längre framskridet än i *åttonde* månaden. I samband härmed infördes stadgande om att utbetalningen av förskottet skulle ske till vederbörande barnavårdsnämnd, som hade att tillställa kvinnan beloppet. Dessa ändringar vidtogos i syfte att bland annat erhålla bättre kontroll över moderskapspenningens användning.

I den nu till behandling föreliggande motionen hemställes om sådan ändring i 6 § förordningen om moderskapspenning, att paragrafen i fråga om tidpunkten för erhållande av förskott gives samma lydelse som den på denna punkt ursprungligen hade. Stadgandet om förskottets utbetalande till barnavårdsnämnd skulle däremot enligt motionärens förslag kvarstå oförändrat. Såvitt utskottet har sig bekant hava emellertid under den jämförelsevis korta tid som förflutit sedan statsmakterna senast togo ställning till hithörande spörsmål sådana omständigheter icke framkommit som böra föranleda att frågan om bestämmelserna rörande förskott å moderskapspenning nu ånyo upptages till omprövning. Med hänsyn härtill finner utskottet ej påkallat att i anledning av ifrågavarande motion tillstyrka vare sig lagändring i det hänseende, som avses i motionen, eller en framställning i ämnet av riksdagen till Kungl. Maj:t.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.»

Herr Sundvik: Herr talman! Med anledning av att utskottet i sin motivering för avslag å motionen anför, att ingenting inträffat, som bör föranleda ändring i gällande bestämmelser, ber jag att få framhålla, att förordningen om moderskapspenning är av ett tämligen sent datum. Förordningen har varit i tillämpning endast 9 år, men under denna tid har riksdagen beslutat ändra den vid två olika tillfällen. Det vill därför synas, som om detta är ett område, där man måste pröva sig fram för att de anslagna medlen skola komma till användning på sätt som för dem avsetts.

I proposition till 1931 års riksdag föreslogs för första gången denna bidragsforms införande. Det belopp, som skulle utgå, bestämdes då till 30 kronor. Behov av detta belopp ansågs föreligga, om för kvinnan eller, när hon är gift

Om ändrade bestämmelser ang. moderskapspenning. (Forts.)

och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt det beskattningsbara beloppet ej översteg 500 kronor. Denna förordning trädde ej i kraft förrän 1933.

Vid 1937 års riksdag förelåg proposition med förslag till betydande höjning av moderskapspenningen, från 30 till 75 kronor. Samtidigt vidgades bestämmelserna om rätt till moderskapspenning, i det att bestämmelsen om det beskattningsbara beloppets storlek, ändrades från 500 till 3,000 kronor. Härigenom beräknades, att omkring 92 % av alla barnaföderskor skulle komma i åtnjutande av ett belopp på 75 kronor i moderskapspenning. Det förefaller ganska naturligt, att på grund av dessa vidgade bestämmelser en hel del barnaföderskor kommo i åtnjutande av detta belopp utan att vara i direkt behov därav.

I samband med dessa utvidgade bestämmelser av moderskapspenningen beslöts även, att förskott skulle kunna utbetalas, om havandeskapet var längre framskridet än i sjunde månaden. Ett belopp av 40 kronor skulle då kunna erhållas i förskott för täckande av kostnaderna för personlig utrustning m. m., som stå i samband med barnsörden. Statsrevisorerna, som ägnade denna fråga samt frågan om mödrahjälp sin uppmärksamhet för budgetåret 1938/1939, funno då, att mödrahjälpen använts till behov, för vilka moderskapspenningen varit avsedd.

I anslutning härtill framlades för 1940 års urtima riksdag förslag om vissa ändringar för att förebygga missbruk av moderskapspenningen. Bland annat inskränktes rätten till moderskapspenning så till vida, att det beskattningsbara belopp, som berättigade till erhållande av denna hjälp, sänktes från 3,000 till 2,500 kronor. Dessutom föreskrevs, att förskott ej kunde erhållas tidigare än i åttonde månaden av havandeskapet, samt att när förskott beviljades, beloppet skulle översändas till barnavårdsnämnden i den kommun, där sökanden var bosatt, för att inköpen skulle ske i samråd med någon representant för barnavårdsnämnden. Sistnämnda bestämmelse synes mig vara tillräcklig för att man skall kunna gardera sig mot missbruk av det beviljade förskottet.

Hade utskottet vänt sig till mödrahjälpnsnämnderna ute i länen, är jag övertygad om, att utskottet fått mina uppgifter om att förskotten nu utbetalas för sent bekräftade. Inom de centralsjukkasområden, som äro stora och där postgången är dålig, verka dessa bestämmelser många gånger så, att om en kvinna begär förskott, får hon ej detta, förrän samtidigt med att hon får slutbeloppet. Under sådana förhållanden är det ju klart, att mödrahjälp måste sökas och användas för sådana ändamål, vartill moderskapspenningen är avsedd.

Herr talman! Med anledning av att jag deltagit i dessa ärendens prövning i både sjukkassa och mödrahjälpnsnämnd, är jag övertygad om att genomförandet av det i motionen framförda förslaget om förskotts utbetalande i sjunde havandeskapsmånaden är nödvändigt. Bestämmelserna om beloppets utbetalande till barnavårdsnämnden i den kommun, där sökanden är bosatt, och om att inköpen skola ske i samråd med representant för barnavårdsnämnden utgöra en tillräcklig garanti mot missbruk. För sökandens del uppnår man dock vad statsmakterna åsyftat med förordningen i fråga.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till hemställan i motionen.

Herr Norman: Herr talman! Såsom framgick av den ärade motionärens anförande, har denna regel rörande utbetalning av förskott, som det nu är fråga om, varit i kraft under jämförelsevis kort tid, knappt ett och ett halvt år. Herr Sundvik framhöll, att utskottet skulle ha sagt, att ingenting inträffat, som kunde föranleda utskottet att förorda en ändring. Detta uttalande var nu kanske något fritt återgivet av vad utskottet verkligen yttrar i detta fall. Utskottet säger nämligen: »Såvitt utskottet har sig bekant hava emellertid un-

Om ändrade bestämmelser ang. moderskapspenning. (Forts.)

der den jämförelsevis korta tid som förflutit sedan statsmakterna senast togo ställning till hithörande spörsmål sådana omständigheter icke framkommit som böra föranleda att frågan om bestämmelserna rörande förskott å moderskapspenning nu ånyo upptages till omprövning.» Sålunda, utskottet har ansett, att man efter så kort tid icke borde gå ifrån en bestämmelse, som riksdagen så nyligen antagit och som tillkommit efter mycket grundliga överväganden.

Herr Sundvik anförde nu som skäl för en återgång till den gamla bestämmelsen, bl. a. att kommunikationssvårigheter och dylikt skulle medföra, att förskotten inte kommo vederbörande till godo, förrän barnet är fött och då modern i alla fall har rätt att få ut hela beloppet. Detta skäl var, efter vad jag kan minnas, inte anført i själva motionen, utan där framhöll motionären, att det skulle vara rätt besvärligt för en blivande moder att syssla med en del arbeten, som hon skulle utföra med tillhjälp av de medel, hon skulle få i förskott. Det var särskilt detta skäl, som vi övervägde inom utskottet, om det var bärande eller inte. Det framhölls då bl. a. från de kvinnliga ledamöterna i utskottet, att det självfallet kunde vara svårigheter för en blivande barnaföderska att jämförelsevis kort tid före förlossningen utföra en del tyngre arbeten, t. ex. att trampa symaskin, vilket särskilt åberopades. Men i vanliga fall, menade dessa kvinnliga ledamöter, får nog den blivande barnaföderskan utföra sina dagliga sysselsättningar ända fram till tiden för förlossningen. Förhåller det sig på det sättet, att särskilda omständigheter föranleda, att hon har svårt för detta, kanske dessa svårigheter föreligga även vid den tidpunkt, då förskottet enligt motionärens mening skulle utbetalas.

På grund av att, som jag tidigare framhållit, denna fråga blivit så grundligt ventilerad och utredd i olika instanser, när riksdagen för ett och ett halvt år sedan beslöt om den ändrade bestämmelsen, har utskottet inte kunnat förorda en återgång till de gamla reglerna.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr Näsström: Herr talman! När denna förordning ändrades 1940, framhöll jag i andra kammaren, att detta skulle bli en för klientelet olycklig förändring. Detta har också visat sig bli fallet. Före denna ändrings vidtagande kunde de blivande mödrarna på ett snabbt sätt få det förskott, som här är i fråga. Men efter denna ändring av förordningen blev det en mera byråkratisk ordning, som verkat på det sättet, att det numera är många mödrar, som anse, att det är uteslutet att begära något förskott, enär de icke hinna få detta förskott förrän barnet är fött. Visserligen tager inte motionen sikte på denna detalj, men det hela sammanhänger så till vida, att motionären ju framhållit, att de blivande mödrarna redan efter sjunde havandeskapsmånaden skulle kunna få ansöka om att erhålla detta förskott.

När denna förändring vidtogs år 1940, voro de personer, som sysslade med dessa saker, fullständigt på det klara med att det skulle bli en förändring till det sämre. Deras farhågor ha också blivit besvarade. Herr talman! Jag ber därför att kort och gott få yrka bifall till motionen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt de därunder förekomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av väckt motion angående ändringar i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område;

nr 6, i anledning av väckt motion om utredning angående bildande av intresentsammanslutningar inom byggnadsplaneområden m. m.; samt

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag).

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad propositionen avser jordbruksdepartementets verksamhetsområde;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett till S:t Sigfrids sjukhus i Växjö upplåtet område;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för O. Damberg m. fl. från viss betalningsskyldighet; samt

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för A. Viktorsson från betalningsskyldighet till kronan på grund av virkesköp.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2, i anledning av väckt motion om upphävande av gällande transportförbud beträffande vissa tidningar.

I en inom riksdagens första kammare väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 157, hade herr *Linderot* föreslagit, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att transportförbudet mot tidningarna *Ny Dag*, *Arbetartidningen*, *Norrskensflamman*, *Sydsvenska Kuriren* och *Kalmar Läns Kuriren* måtte omedelbart upphävas.

Om upphävande av transportförbudet beträffande vissa tidningar.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att ifrågavarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Herr *Linderot*: Herr talman! Jag betvivlar inte, att det tillfälliga utskott, som behandlat denna motion, i största allmänhet ingående ägnar sig åt prövning av de ärenden, som hänvisas till utskottet ifråga. Men vad angår detta ärende, kan jag inte underlåta den anmärkningen, att utlåtandet från utskottet ger vid handen, att utskottet egentligen icke ägnat sig åt själva sakfrågan. Utskottet har i själva verket behagat syssla med en annan sak, än den jag genom motionen ville ha behandlad. Jag ville från utskottet erhålla ett sakutlåtande, huruvida utskottet för sin del ansåg, att man borde skriva till Kungl. Maj:t och hemställa att Kungl. Maj:t inte måtte upprätthålla vissa transportförbud, som nu äro utfärdade rörande vissa periodiska skrifter. Utskottet har emellertid svarat i öster, när jag frågar i väster, och förklarar, att denna förordning om transportförbud kommer att av riksdagen behandlas, när den skall avgöra huruvida förordningens giltighet skall upprätthållas i fortsättningen eller icke. Om så skulle vara att riksdagen icke längre vill anta någon förordning om transportförbud, då kommer frågan att lösa sig själv automatiskt.

Om upphävande av transportförbudet beträffande vissa tidningar. (Forts.)

Ja, men det behöfve jag ju inte fråga utskottet om, ty det begriper en och var att om det inte längre finns någon förordning om transportförbud, kan inte något dylikt förbud upprätthållas, och jag förstår således inte, varför utskottet bemödat sig om att framhålla den saken. Utskottet kunde ha besparat sig även det i sitt utlåtande, då utskottet inte ville befatta sig med den sakfråga som jag tagit upp i motionen.

Frågan är: vill utskottet att transportförbudet för de tidningar vilka jag har angivit alltjämt skall upprätthållas eller vill utskottet det inte? Därpå svarar utskottet ingenting och hemställer på grundval av att det inte säger någonting att kammaren skall avslå min motion! Maken till motivering för ett avstyrkande av en motion har jag aldrig sett i riksdagen. Utskottet borde ju åtminstone ha givit något formellt skäl för sitt avslagsyrkande på motionen beträffande de förslag som motionen verkligt innehåller.

Hela frågan om fortsatt transportförbud kommer ju emellertid på riksdagens bord inom kort tid, och då får man diskutera huruvida transportförbudet överhuvud taget längre bör existera på grundval av en av riksdagen antagen förordning. Men det är en annan historia, och den saken får diskuteras utifrån de allmänna synpunkter som därvidlag måste anläggas på frågan rörande transportförbudet. Här gällde det en konkret fråga, huruvida inte riksdagen ville uttala att de transportförbud som gälla för vissa uppräknade tidningar borde upphöra.

Personligen har jag själfvallet den uppfattningen att detta transportförbud borde upphöra, och jag ville ha utskottets och kammarens stöd i den kampanj som jag här för mot regeringen i denna fråga, som inte för ögonblicket sammanhänger med frågan om transportförbudsförordningens vara eller icke vara. Genom motionen har jag sökt att vinna anslutning för ett angrepp mot regeringen för dess tillämpning av förordningen rörande transportförbud. Då förklarar utskottet att om jag vill göra en anmärkning mot regeringen, skall jag göra den grundlagsenligt. Det är inte fråga om en formell anmärkning mot regeringen eller mot något enskilt statsråd — sådana behandlas ju i ett annat sammanhang — utan här är det endast fråga om att man vill uttrycka en viss vilja rörande en politisk åtgärd som vidtagits av regeringen.

Jag har i motionen litet grand redogjort för de betänkligheter som uppstått beträffande upprätthållandet av transportförbudet. Bl. a. har jag påpekat att vissa tidningar icke ha lidit avbräck i avseende på sin upplagas storlek genom transportförbudet. Därvidlag har jag anfört tidningen Norrskensflamman som exempel. Norrskensflamman har ett högre antal abonnenter i dag än tidningen hade då transportförbudet utfärdades. Men dessa abonnenter ha under den tid transportförbudet varit gällande fått betala i meravgifter cirka 50,000 kronor för att bekomma tidningen. Är det någon som tror att dessa arbetare uppe i Norrbottens byar och industrisamhällen kunna finna det vara rättvist och tillbörligt att statsmakterna tvinga dem att betala kostnaderna för att med gengasbilar själva transportera deras tidning, som de ha arbetat och slitit för där uppe i 35 års tid, medan alla andra tidningar, däribland utländska propagandaskrifter och de mest uppenbart oneutrala tidskrifter som överhuvud taget ges ut här i landet — praktiskt taget alltså vilken annan trycksak som helst som finns intagen i posttaxan — kunna erhållas genom abonnemang på posten? Där kan man abonnera på Den svenske folksocialisten, på Nationell Tidning etc., på tidningar således som framställt äreröriga beskyllningar mot den svenska regeringen och dess enskilda medlemmar. Andra kammaren måste sålunda nyss vägra remiss på en motion, som väckts, av det skälet att det i motionen förekom ett citat ur tidningen Den svenske folksocialisten som ansågs vara så ärerörigt mot statsrådet Bagge att man icke kunde taga in i riks-

Om upphävande av transportförbudet beträffande vissa tidningar. (Forts.)
dagstrycket en sådan ärerörig beskyllning. Men, mina herrar, det som inte kan tagas in i riksdagstrycket såsom citat, det får publiceras i en tidning som icke är transportförbjuden, utan som befordras med allmänna posten! Är det någon som tror att folk med vanlig reflexionsförmåga kan finna att statsmakterna i dessa fall genomföra en tillbörlig och rättvis politik? Jag anser inte att statsmakterna göra det, och det är därför jag har motionerat. Tyvärr vill utskottet inte yttra sig om huruvida det är tillbörligt och riktigt att genomföra en sådan politik, och därför måste jag med det jag nu anför ytterligare understryka vad jag har menat.

Det är ju alldeles självklart, att de svenska medborgare, som i 30, 35 år ha varit abonnenter på en och samma tidning, inte kunna känna sig rättvist behandlade, när de förvägras att bekommen sin tidning med postverket. Vad uppnår man för övrigt politiskt genom detta transportförbud? Det förstår jag faktiskt inte. Jag har en gång frågat herr justitieministern om den saken, men jag har inte fått något tillfredsställande svar. Vi veta ju att justitieministern varit synnerligen bekymrad över att skrивerier i tidningspressen kunna medföra missförstånd med främmande makt, och det har förts åtskilliga långa diskussioner här i kammaren med justitieministern om åtgärderna för tryckfrihetens vårdande under krigs- och kristiden. Men med transportförbudet uppnår justitieministern ingenting av vad han i det avseendet önskar uppnå, ty tidningen kommer ju ändå under allmänhetens ögon. Den får fritt tryckas, den kommer till främmande legationer, vilkas representanter gå till justitieministern eller utrikesministern och anmärka på innehållet i tidningen. Detta kan inte undvikas genom transportförbudet, alldenstund tidningen med egna bud föres ut till vederbörande abonnent och således även till främmande legationer som abonnera på tidningen. Tidningen föres till regeringen, till kanslihuset. Jag tänker nu hela tiden på en sådan tidning som Ny Dag; Norrskensflamman kan ju inte komma hit ned.

Jag måste fråga er, mina herrar, om det inte är på tiden att nu göra slut på detta fullkomligt oeffterättliga transportförbud. Alla som deltagit i diskussionerna om denna sak ha praktiskt taget utan undantag yttrat sig förkastande om hela tanken på ett transportförbud. Jag kan hänvisa till sådana kapaciteter på området som exempelvis ledamoten av denna kammare herr Hertitz som har uttryckt en mycket accentuerad misstro gentemot transportförbuds-förordningen såsom sådan och dess överensstämmelse med Sveriges grundlagar. Jag kan taga justitieministern själv till vittne, vilket jag ju gjort i motionen. Justitieministern säger själv att han har en stark känsla av att han befinner sig på gränsmarkerna till det område som regleras genom tryckfrihetsförordningen. Jag kan citera en rad andra framträdande auktoritativa ledamöter här i kammaren som yttrat sig precis i samma riktning. Av den anledningen att man nu av något skäl ändå anser, att själva förordningen bör bibehållas, har jag ställt ett konkret yrkande i fråga om tillämpningen för vissa uppgivna tidningar som jag nämnt i motionen. Jag har anfört några exempel som visa hur denna transportförbuds-förordning tillämpas. Då diskussionen om förordningens vara eller icke vara kommer att tagas upp här i kammaren, återkommer jag självfallet till den frågan, men jag har inte velat underlåta att även vid behandlingen av denna motion anföra några synpunkter.

Jag kan inte hjälpa att jag, även om utskottets ledamöter känna sig stötta, måste vidhålla den uppfattningen att det är litet underligt att utskottet icke har svarat i sak, utan hänvisat till vad som inom den närmaste tiden kan komma att ske i riksdagen i fråga om transportförbuds-förordningen. Motionen var ju inte skriven för att få det beskedet, utan för att få besked om huruvida man

Om upphävande av transportförbudet beträffande vissa tidningar. (Forts.)
inte ansåg det lämpligt att transportförbudet för de tidningar, som jag har uppräknat, upphävdes.

Jag tillåter mig, herr talman, att med hänvisning till de synpunkter jag här anfört yrka bifall till min motion och avslag på utskottets hemställan.

Herr Ekströmer: Herr Linderot har, såsom väntat var, tagit till sitt tunga artilleri för att försvara motionen. Nu vill jag minnas att jag hörde nästan precis samma argument i remissdebatten från hans sida, och jag förmodar — herr Linderot antydde också något sådant — att han kommer att upprepa dem när frågan om transportförbudets vara eller icke vara kommer före, kanske inom kort. Jag anser därför att man i dag kan taga relativt lätt på saken och i korthet yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Linderot gick rätt illa åt utskottet och framställde ganska allvarliga anmärkningar mot detsamma. Jag kan emellertid tala om att utskottet ingående har dryftat denna fråga. En annan sak vill jag också påpeka, nämligen att vi åtminstone läst författningen, vilket knappast herr Linderot gjort, att döma av hans anförande. Saken är klar: här finns en författning, antagen av Konungen och riksdagen, och den tillämpas på ett visst sätt. Herr Linderot är inte belåten med denna tillämpning. Då har utskottet helt enkelt hänvisat honom till att i grundlagsenlig ordning göra de anmärkningar mot vederbörande statsråd, som han kan finna påkallade.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Heüman: Herr talman! Det kunde ju nästan räcka med vad utskottets ordförande anfört till bemötande av herr Linderots inlägg, men när herr Linderot sade att utskottet inte ägnat själva sakfrågan någon prövning, kan jag inte låta det stå fullständigt oemotsagt. Om man läser motionen, skall man finna att herr Linderot själv faktiskt inte ägnat själva sakfrågan någon ingående granskning eller givit den något större utrymme i sin motion. Det är snarare tvärtom så att herr Linderot så gott som hela motionen igenom sysslar med frågan om fullmaktslagen. På nära tre sidor i motionen sysslar herr Linderot inte med transportförbudsfrågan utan med fullmaktslagsfrågan. Därvidlag hänvisar han till yttranden av olika ledamöter av riksdagen vid behandlingen av den frågan, såsom justitieministern, herrar Herlitz, Åkerberg, Schlyter, Österström, Branting, Knut Petersson, Hedlund i Östersund m. fl. Dessutom sysslar han med vad folk ute i bygderna sagt om fullmaktslagen. Motionen handlar sålunda nästan uteslutande om fullmaktslagen och inte om dess tillämpning. Det bör då inte förvåna herr Linderot att utskottet också ägnat den saken en liten smula granskning och även behandlat den i sitt utlåtande.

Herr Linderot har själv strängt taget inte framfört någon som helst motive-ring för ett upphävande av transportförbudet för ifrågavarande tidningar i annan mån än att det skulle vara oekonomiskt för abonnenterna. Dessutom framhåller han att transportförbudet är oberättigat, men han gör ingenting för att påvisa vari det oberättigade skulle ligga. Han har således inte anfört något sakligt skäl för sin anmärkning mot Kungl. Maj:ts åtgärd. Det finns knappast någon anledning för riksdagen att besluta en skrivelse i anledning av en motion som är så dåligt motiverad. Man borde ju i alla fall kunna peka på att Kungl. Maj:t begått någon felaktighet, någonting författningsstridigt eller dylikt eller förfarit så oberättigat att det kunnat närmare anges i motionen. Det har emellertid inte skett.

Herr Linderot har visserligen sagt att han under hand skulle ge utskottet vissa informationer, som vi också fått. Beklagligt nog fick utskottet dem inte förrän på kvällen samma dag utskottet behandlat frågan. De kommo således

Om upphävande av transportförbudet beträffande vissa tidningar. (Forts.)
litet för sent. Men dessa informationer, som utskottet fick och som herr Linderot har berört i sitt anförande, voro inte av den art att vi kunde fastslå att regeringen på något sätt förfarit oriktigt. Det var, skulle jag tro, vissa juridiska skäl som lågo till grund för Kungl. Maj:ts beslut om transportförbud, och därvidlag har herr Linderot inte alls i sin motion framfört någon motivering för anmärkningar.

När herr Linderot på mer än två sidor i motionen sysslat med fullmaktslagen, är det väl som sagt förlätligt om också utskottet gått en smula in på den frågan. Jag har den upfattningen att utskottet — jag har själv deltagit i utskottsarbetet — har ägnat motionen en ganska ingående prövning. Man har inte beslutat hux flux. Vi till och med bordlade motionen en vecka för att tänka på saken, sedan vi första gången haft den uppe i utskottet, men vi ansågo oss inte kunna komma till annat resultat än det vi kommit till. Jag tror också att herr Linderot är beredd att erkänna att utskottet har förfarit riktigt, om han tänker efter, hur hans motion är skriven.

Herr Linderot: Herr talman! Jag bestrider inte att jag sysslat med fullmaktslagen i motionen. Det är klart att jag måste göra. Jag betvivlar inte herr Heimans uppgift att utskottet har behandlat sakfrågan. Jag kan emellertid inte veta någonting därom, eftersom jag har att hålla mig till den publikation där utskottet redovisar resultatet av sina överläggningar. När jag granskat den, har funnit att utskottet i sitt utlåtande nr 2 icke har tagit ståndpunkt till det jag har motionerat om, nämligen att få transportförbudet upphävt för vissa tidningar. Det var därför jag tillät mig att fälla några anmärkande ord om utskottets sätt att behandla den motion jag har väckt.

I övrigt, herr talman, har jag ingenting i sak att tillägga. Jag vidhåller det yrkande jag tidigare framställt.

Herr Heiman: Utskottet har inte så helt nonchalerat själva sakfrågan i sitt utlåtande. Utskottet har ju sagt ifrån att därest motionären avsett att rikta anmärkning mot regeringen i fråga om förordningens tillämpning, denna anmärkning bort ske i grundlagsenlig ordning. Herr Linderot vet ju lika väl som jag i vilken ordning en anmärkning mot regeringen för oriktig tillämpning av en förordning bör framställas. En sådan anmärkning kan ju icke behandlas av ett tillfälligt utskott, utan handläggas av ett annat utskott.

Herr Linderot: Jag är mycket tacksam för att utskottet givit denna anvisning på hur en anmärkning mot regeringen bör göras, och tack vare utskottets vänlighet i det fallet har min partivän Hilding Hagberg i andra kammaren redan ingivit en sådan anmärkning till konstitutionsutskottet.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Herr statsrådet *Bagge* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 76, angående emottagande av ett donerat institut för forskning rörande cement och betong m. m.

Föredrogos och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 42, 51, 56—59, 76 och 77.

Herr *Linderot* väckte en motion, nr 196, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m.

Motionen bordlades.

*Interpellation
ang. viss
överenskom-
melse mellan
industrikom-
missionen och
Bolidens
gruvaktie-
bolag.*

Herr *Herlitz* erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag anhåller om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet framställa en interpellation.

I ett meddelande från industrikommissionen, som i dag varit synligt i pressen, upplyses bl. a. följande.

»För att säkerställa och öka den inhemska kopparproduktionen har avtal träffats mellan industrikommissionen och Bolidens gruvaktiebolag. Genom avtalet har Bolidenbolaget förbundit sig utföra vissa anläggningar, vilka ansetts böra till största delen avskrivnas snarast möjligt. För att erhålla medel för denna avskrivning har kommissionen träffat ett särskilt avtal med Svenska metallverken, Finspongs metallverk, Elektromekano, Södertälje metallförädling m. fl. tillverkare av halvfabrikat av koppar och kopparlegeringar. Enligt detta avtal skall ett tillägg göras på de för halvfabrikat av koppar och mässing m. fl. kopparlegeringar gällande priser, som fastställts av priskontrollnämnden. Tillägget utgör 15 procent och skall utgå tillsvidare. De influtna medlen skola av halvfabrikattillverkarna redovisas till reservförrådsnämnden, som inköper koppar från Boliden.»

Det uppgives, att kostnaden för den linbana som skall finansieras genom de inkomna medlen uppgår till 12.5 miljoner kronor.

Om det arrangemang, som sålunda vidtagits, vill jag icke ur saklig synpunkt fälla något omdöme. Men jag önskar framhålla, att det är ägnat att ur konstitutionell synpunkt tilldraga sig stor uppmärksamhet.

För det första har skyldigheten att till statsverket betala en viss procent å företagets försäljning ett starkt framträdande släktttycke med indirekt beskattning; i pressen talas icke utan fog om en »kopparskatt». Visserligen uppgives betalningsskyldigheten grunda sig på en överenskommelse, men det synes uppenbart att företagets utfästelse härutinnan aldrig skulle hava kommit till stånd utan de utfästelser som från statens sida gjorts i avseende å prissättningen. Prisregleringslagen har med andra ord handhåfts i ett för densamma främmande syfte, nämligen för att förskaffa kronan ekonomisk vinning. Det har aldrig varit meningen att prisregleringslagen skulle utnyttjas till åstadkommande av vad som i verkligheten är en utan riksdagens samtycke genomförd beskattning.

För det andra synes transaktionen innebära, att statens medel — visserligen icke i form av direkt anslag, men i form av höjda priser vid reservförrådsnämndens inköp — komma till användning för ett ändamål (vissa anläggningar vid Boliden), som riksdagen icke prövat.

Både med hänsyn till de konstitutionella betänkligheter, som en sådan transaktion i och för sig är ägnad att ingiva, och i synnerhet med tanke på faran för att ett likartat tillvägagångssätt framdeles kan komma att användas i vidsträcktare omfattning, tillåter jag mig anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet framföra följande frågor:

1. Är herr statsrådet i tillfälle att lämna närmare upplysningar om in-
nebördens av det i industrikommissionens meddelande åsyftade arrangemanget?
2. Anser herr statsrådet det vara riktigt, att staten i den ordning som till-

Interpellation ang. viss överenskommelse mellan industrikommissionen och Bolidens gruvaktiebolag. (Forts.)
lämpats förskaffar sig inkomster och verkställer utgifter utan att riksdagens samtycke därtill inhämtats?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälde statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 30, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av vissa anslag för försvarsändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställanden i utlåtande nr 26 bifölles även av andra kammaren.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.05 på dagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Lördagen den 28 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

Herr *Helgesson* anmälde, att han infunnit sig vid riksdagen.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 75, angående stat för luftfartsfonden för budgetåret 1942/43;
nr 78, angående anvisande å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 av anslag till reparation m. m.;
nr 79, angående ändrade grunder för långtidstillägg åt vissa värnpliktiga;
nr 80, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt, m. m.;
nr 82, angående vissa ändringar av bestämmelserna rörande rekreationsresor för personal vid försvarsväsendet med tjänstgöringsort i Boden m. m.;
nr 83, angående anslag till viss godsvagnsutrustning för statens järnvägar;
nr 84, med förslag till förordning om fortsatt uppskov med ikraftträdandet av föreskriven skatt å motorsprit;
nr 85, med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.;
nr 86, angående beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland; samt
nr 87, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av utskönningslagen, m. m.

Justerades protokollen för den 21 och den 24 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 31, i anledning av väckt motion om utredning angående bildande av in-tressentsammanslutningar inom byggnadsplaneområden m. m.; och

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag).

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 42, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild försäkring för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall;

nr 51, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.;

nr 56, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 924) med särskilda bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 57, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 925) med särskilda bestämmelser angående förmynderskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 58, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 8 november 1940 (nr 926) med särskilda bestämmelser angående bolag, föreningar, sparbanker, vissa andra inrättningar och samfälligheter samt stiftelser vid krig eller krigsfara m. m.; samt

nr 59, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1940 (nr 473) om förbud i vissa fall mot beviljande av kvarstad eller skingringsförbud.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 76, angående emottagande av ett donerat institut för forskning rörande cement och betong m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 77, med förslag till förordning angående ändring av 1, 3 och 5 §§ förordningen den 27 juni 1930 (nr 247) om utrotande av nötbromsen.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott herr *Linderots* motion, nr 196, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 1 mars 1940 (nr 117) rörande förbud mot befordran av vissa periodiska skrifter med statliga trafikmedel m. m.

Föredrogs och bordlades Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner nr 75, 78—80 och 82—87.

Herr *Andersson, Per*, avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 197, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dyrtidstillägg under första halvåret 1942 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m.

Motionen bordlades.

Friherre **De Geer** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! I motioner till 1941 års riksdag (första kammaren nr 9 och andra kammaren nr 13) hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla att en skyndsam undersökning företoges rörande sådana missförhållanden, som onödigtvis fördyra varorna under deras överförande från producent till konsument, samt att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, som kunde föranledas av detta undersökningsresultat.

På hemställan av respektive utskott (första kammarens andra tillfälliga och andra kammarens andra tillfälliga utskott) fattade riksdagens båda kamrar beslut i enlighet med motionärernas förslag (riksdagens skrivelse nr 318).

Eftersom riksdagen fattade positivt beslut i frågan, har man på många håll med intresse avvaktat vad regeringen ämnade göra och vilka åtgärder den länkte genomföra för en lösning av denna viktiga fråga. En viss besvikelse börjar emellertid nu göra sig märkbar, då man förgäves forskat efter verkligt effektiva ingripanden från regeringens sida. De enda mera tydliga resul-

*Interpellation
ang. åtgärder
mot obehövd
varuför-
dyring.*

Interpellation ang. åtgärder mot obefogad varufördyring. (Forts.)
tat, som kunna konstateras, äro, att genom statens priskontrollnämnd faststälts priser för diverse varor i detaljhandeln samt att genom statliga åtgärder faststälts vissa prislågen för bl. a. varor vid försäljning direkt från jordbruk m. m.

Man kan därför allttjämt efterlysa verkligt effektiva åtgärder för att, som motionärerna önskat, minska den betydande fördyringen av varorna vid deras överförande från producent till konsument. Genom att fastställa priser för försäljning direkt från producenterna eller i detaljhandeln uppnår man endast delvis och i liten utsträckning avsikten att reducera varornas fördyring genom »mellanhänder». Visserligen tränges kanske fältet för vinsterna på varudistributionen samman, men huvudproblemet kvarstår olöst, nämligen hur man i möjligaste mån skall kunna undvika onödiga fördyringar av varorna under deras väg från producent till konsument.

Att varufördyring i mycket väsentlig grad beror på dålig organisation av handeln är uppenbart, liksom att till följd härav onödigt höga omkostnader uppstå genom överflödiga mellanhandsinstanser. Detta senare torde kunna undvikas genom statsingripanden, grundade på ingående och noggranna undersökningar.

Under nu rådande krisförhållanden, då prisstegringar i betydande omfattning skett, vore det önskvärt, om regeringen utan för långa uppskov, med stöd av redan fattade riksdagsbeslut, vidtog verkligt effektiva åtgärder för att komma till rätta med här berörda missförhållanden. Genom reducering av onödiga mellanhandskostnader skulle det bli möjligt för producenterna att erhålla sådana produktpriser, som äro behövlige för att åstadkomma en tillfredsställande räntabilitet inom olika grenar av näringslivet, och samtidigt skulle konsumenterna kunna påräkna en ytterst behövlige reducering av priset i detaljhandeln på varor, som oundgängligen måste inköpas.

Jag anhåller därför vördsamt om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet få framställa följande frågor:

Anser statsrådet att av regeringen eller exempelvis priskontrollnämnden vidtagna åtgärder i erforderlig grad medverkat till den reducering av varornas fördyrande under deras överförande från producent till konsument, som av 1941 års riksdag i skrivelse nr 318 förordats?

Om nyssnämnda fråga icke kan besvaras jakande, vilka åtgärder avser statsrådet i så fall att vidtaga?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1942/43 under riksstatsens tionde huvudtitel, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återbetalande till postbiträdet Laila Aurora Gustafsson, född Andreasson, av viss del av till postverket inlevererat penningbelopp;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv för statens järnvägars räkning av aktier i aktiebolaget svenska godsbilcentraler m. fl. bolag;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1942/43 till elektriska lokomotiv;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avhändande av vissa kronan tillhöriga fastigheter och vägmarksandelar;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare anslag till ändringsarbeten i fastigheten nr 4 i kvarteret Kungl. Trädgården i Stockholm;

nr 34, i anledning av väckt motion om anslag till ombyggnad och modernisering av tjänstebostäderna vid statens järnvägar;

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande kapitalinvestering för budgetåret 1942/43 i statens allmänna fastighetsfond, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet, m. m.;

nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronan tillhörigt område i Halmstad; samt

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för H. G. Persson m. fl. från ersättningsskyldighet m. m.;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om rätt att använda obligationer med 3 procent ränta tillhörande svenska statens tredje försvarslån såsom betalningsmedel vid erläggande av arvsskatt; samt

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående höjning av vissa postavgifter m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående grunder för lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av kronans jordbruksegendomar, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

nr 3, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av ecklesiastik jord, dels ock i ämnet väckta motioner; ävensom

särskilda utskottets memorial nr 1, angående ersättning till kanslipersonalen hos särskilda utskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.15 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.